

яких відбувалося у вищезазначені пори року, також відзначалися кращими показниками молочної продуктивності. Проте, коефіцієнти кореляції між досліджуваними показниками та частка впливу сезонів народження і отелення на надій, вміст жиру в молоці та кількість молочного жиру були незначними.

Література

1. Базишина І. Для раціонального відтворення / І. Базишина// Тваринництво України. – 2008. – № 12. – С. 15–17.
2. Вечорка В. В. Генетичні та паратипові чинники впливу на ознаки молочної продуктивності корів голштинської породи канадської селекції / В. В. Вечорка // Збірник наукових праць Вінницького НАУ. – 2011. – №8(48) – С.43–51.
3. Гнатюк С. І., Хмельничий Л. М. Формування молочної продуктивності корів залежно від впливу паратипових факторів // Вісник Сумського національного аграрного університету, серія Тваринництво. – Суми. – 2010. – Вип. 7 (17). – С. 32–35.
4. Коваль Т. Вплив паратипових чинників на відтворну здатність корів української червоної молочної породи / Т. Коваль// Матеріали VI конференції молодих вчених та аспірантів. – К.: Аграрна наука, 2008. – С. 45–47.
5. Лакин Г. Ф. Биометрия. Учеб. пособие для биол. спец. вузов. – 4-е изд., перераб. и доп. / Г. Ф. Лакин. – М.: Высшая школа, 1990. – 352 с.
6. Маньковський А.Я. Вплив сезону отелення корів на рівень надоїв // Науковий вісник Національного аграрного університету. – Київ. – 2007. – Вип. 114. – С.126–128.
7. Пешук Л. В. Вплив паратипічних факторів на реалізацію генотипу тварин / Л. В. Пешук // Аграрний вісник Причорномор'я. – 1999. – Вип №3 (6). – С.3–9.
8. Полупан, Ю. П. Вплив сезонних чинників на продуктивні якості та резистентність тварин / Ю. П. Полупан, Н. Л. Бодак // Вісник Черкаського інституту АПВ. – 2002. – Вип. 43. – С. 178–184.
9. Полупан Ю. П. Вплив сезону першого отелення і народження на продуктивність корів молочних порід / Ю. П. Полупан // Передгірне і гірське землеробство і тваринництво. – Львів-Оброшино, 2001. – Вип. 43. – Ч. II. – С. 136–144.
10. Questionnaire about national genetic evaluation systems for longevity// www.crdelta.nl.

Стаття надійшла до редакції 1.10.2015

УДК 636.082.2.

Руснак П. Й., асистент, **Щербатий З. Є.**, д. с.-г. н., професор,
Кропивка Ю. Г., к. с.-г. н., доцент

*Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С. З. Гжицького, м. Львів, Україна*

Руснак П. П., аспірант[©]

*Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН України,
с. Оброшино, Україна*

ДИНАМІКА ЖИВОЇ МАСИ ДОЧОК РІЗНИХ БУГАЇВ СИМЕНТАЛЬСЬКОЇ ПОРОДИ ТА ЇЇ ПРОГНОЗУВАННЯ В ОКРЕМІ ВІКОВІ ПЕРІОДИ ОНТОГЕНЕЗУ

Вивчено динаміку живої маси та її прогнозування в різні вікові періоди онтогенезу у дочок бугаїв-плідників симентальської породи німецької селекції.

Встановлено, що найвищими показниками росту живої маси та середньодобових приростів від 18- до 30-місячного віку характеризувались дочки бугая Умаго 937169727. Вони переважали дочок бугая Віххта 932375771 і Рошелле

936647732 за живою масою на 8,9-9,4 % і 4,2-4,7 %, а за середньодобовими приростами на 5,8-7,4 % і 3,7-15,3 %.

Дочки бугая Умаго 937169724 відзначались також найвищим генетичним потенціалом росту живої маси, середній ранг яких за весь період складав $61,2 \pm 1,12$ %, дочка бугая Віхста 932375771 мала децю нижчий показник рангу – $57,4 \pm 1,28$ % і найнижчий ранг був у дочок бугая Рошелле 936647732 – $53,8 \pm 1,10$ %.

Корови-дочки бугая Умаго 937169724 згідно з реалізацією свого генетичного потенціалу досягнуть в дорослому віці живої маси 680 кг, а дочка бугаїв Віхста 932375771 і Рошелле 936647732, відповідно – 650 і 622 кг.

Ключові слова: порода, жива маса, генотип, генетичний потенціал, середньодобовий приріст, ранг живої маси, асимтота.

УДК 636.082.2.

Руснак П. И., Щербатый З. Е., Кропивка Ю. Г.

*Львовский национальный университет ветеринарной медицины
и биотехнологий имени С.З. Гжицкого, г. Львов, Украина*

Руснак П. П., аспирант

*Институт сельского хозяйства Карпатского региона НААН Украины,
с. Оброшино, Украина*

ДИНАМИКА ЖИВОЙ МАССЫ ДОЧЕРЕЙ РАЗНЫХ БЫКОВ СИММЕНТАЛЬСКОЙ ПОРОДЫ И ЕЕ ПРОГНОЗИРОВАНИЕ В ОТДЕЛЬНЫЕ ВОЗРАСТНЫЕ ПЕРИОДЫ ОНТОГЕНЕЗА

Изучена динамика живой массы и ее прогнозирования в различные возрастные периоды у дочерей быков-производителей симментальской породы немецкой селекции.

Установлено, что самыми высокими показателями роста живой массы, среднесуточных приростов от 18- до 30-месячного возраста характеризовались дочери быка Умаго 937169727. Они преобладали над дочерью быка Викхта 932375771 и Рошелле 936647732 по живой массе на 8,9-9,8 % и 4,2-4,7 %, а по среднесуточным приростам на 5,8-7,4 % и 3,7-15,3 %.

Дочери быка Умаго 937169724 отмечались также высоким генетическим потенциалом роста живой массы, средний ранг которых за весь период составлял $61,2 \pm 1,12$ %, дочери быка Викхта 932375771 имели несколько ниже показатель ранга – $57,4 \pm 1,28$ % и самый низкий ранг был у дочерей быка Рошелле 936647732 – $53,8 \pm 1,10$ %.

Коровы-дочери быка Умаго 937169724 согласно реализации своего генетического потенциала достигнут во взрослом возрасте живой массы 680 кг, а дочери быков Викхта 932375771 и Рошелле 936647732, соответственно – 650 и 622 кг.

Ключевые слова: порода, живая масса, генотип, генетический потенциал, среднесуточный прирост, ранг живой массы, асимтота.

UDC 636.082.2.

Rusnak P.J., Z.Y. Shcherbatyi, Y.G. Kropyvka

*Lviv national university of veterinary medicine and biotechnologies named
after S. Z. Gzhyskyj*

Rusnak P.P.

Institute of Agriculture Carpathian region of Ukraine NAAS,

DYNAMICS OF LIVE WEIGHT OF DAUGHTERS OF DIFFERENT BULLS OF SIMMENTAL BREED AND ITS PREDICTION IN DIFFERENT AGE PERIODS OF ONTOGENESIS

The dynamics of live weight and its prediction in different age periods of ontogenesis in daughters of sires of the breed German Simmental breeding.

It is established that the highest rates of growth of live weight and average daily weight gain of 18- to 30-months of age was characterized by her daughter's bull Umaga 937169727. They were superior to daughters of bull Vikcht 932375771 and Roselle 936647732 on live weight of 8,9–9,4 per cent and 4,2–4,7 %, and for average daily gain by 5,8 to 7,4% and 3,7 to 15,3 per cent.

Daughters of the bull Umaga 937169724 it was also observed high genetic potential for growth of live weight, the average grade for the whole period amounted to 61,2±1,12% to daughters of bull Vikcht 932375771 had a slightly lower grade of 57,4±1,28 % and the lowest grade was of the daughters of the bull Roselle 936647732 – 53,8±1,10 %.

Cows are daughters of the bull Umaga 937169724 according to the realization of its genetic potential reached adult live weight of 680 kg, and the daughters of bulls Vikcht 932375771 and Roselle 936647732, respectively, 622 and 650 kg.

Key words: *breed, live weight, genotype, genetic potential, average daily gain, grade of live weight, asymptote.*

Вступ. Серед численних фенотипових особливостей сільськогосподарських тварин найбільший інтерес представляють показники їх індивідуального росту живої маси і продуктивності [2]. Генетично запрограмована продуктивність може бути реалізована тільки за сприятливих умов вирощування, догляду і використання тварин. Багатьма дослідниками і широкою практикою доведено, що спосіб, рівень годівлі, а також умови утримання тварин, які ростуть і розвиваються, можуть сприяти або перешкоджати інтенсивності їх росту, а отже, формуванню високого рівня молочної продуктивності [5].

У західному регіоні України сформувалась популяція симентальської худоби, яка добре пристосована до місцевих господарсько-кліматичних умов та відзначається високою молочною і м'ясною продуктивністю, добрими відтворними якістьми [6].

Протягом останніх років в умовах Прикарпаття [1] з метою підвищення генетичного потенціалу симентальської породи інтенсивно почали використовувати бугаїв-плідників симентальської породи німецької селекції, які несуть в собі високі генетичні задатки молочної продуктивності. Однак особливості росту живої маси нащадків цих плідників в окремі вікові періоди вивчено недостатньо. Тому метою наших досліджень було вивчити динаміку живої маси дочок різних бугаїв симентальської породи німецької селекції за 4 і 5 півріччя, визначити їх генетичний потенціал, норму реакції генотипу і за шкалою рангів провести прогнозування росту живої маси в різні вікові періоди онтогенезу.

Матеріал і методи. Дослідження проводились на поголів'ї тварин симентальської породи племрепродуктора ФГ «Межиріччя» Жидачівського району Львівської області. Для цього за принципом аналогів було сформовано три групи піддослідних тварин по 10 голів у кожній:

- 1 група – дочки бугая-плідника Умаго 937169727;
- 2 група – дочки бугая-плідника Вікхта 932375771;
- 3 група – дочки бугая-плідника Рошелле 936647732.

Під контролем тварини знаходилися від 18- до 30-місячного віку.

Тварини всіх піддослідних груп знаходилися в однакових умовах догляду й утримання. Умови годівлі тварин відповідали зоотехнічним нормам з урахуванням їх віку та живої маси.

Динаміку живої маси тварин вивчали шляхом їх зважування в основні періоди росту, на основі чого вираховували середньодобові прирости.

Використовуючи дані результатів зважувань, визначали можливість прогнозування росту живої маси піддослідних тварин у різні вікові періоди онтогенезу.

Середньодобові прирости визначали за формулою:

$$C = (W_t - W_0) / (t_2 - t_1);$$

де: C – середньодобовий приріст, г;

W_t – кінцева жива маса у віці t, кг;

W_0 – попередня жива маса, кг;

$(t_2 - t_1)$ – вік в кінці і на початку періоду росту, днів.

Ранг живої маси визначали за формулою М.М. Колесника [3]:

$$R = W_t - W_{t_{\min}} / It$$

де: R – величина рангу, %;

W_t – жива маса у віці t, кг;

$W_{t_{\min}}$ – мінімальна жива маса у тому ж віці, кг;

It – міжранговий інтервал за живою масою того ж віку, (t).

Розрахункову (прогнозовану) живу масу тварини визначали за формулою М.М. Колесника [4]:

$$W_t = R \times It + W_{t_{\min}}$$

Одержані результати досліджень оброблені за допомогою програми «Statistika 6.1» методом варіаційної статистики за М. О. Плохінським [7].

Результати дослідження. Результати проведених досліджень динаміки живої маси і середньодобових приростів дочок різних бугаїв симентальської породи німецької селекції наводяться в таблиці 1.

Наведені в таблиці 1 дані свідчать про те, що має місце певна закономірність і в той же час відмінність у віковій динаміці живої маси в різних генетичних груп піддослідних тварин.

Дочки бугая Умаго за інтенсивністю росту переважали аналогів двох інших генетичних груп в усі вікові періоди. Найбільш суттєва різниця за показниками живої маси спостерігається між групами дочок бугаїв Умаго і Рошелле. Середня жива маса телиць у 18-місячному віці становила, відповідно, $417,6 \pm 8,99$ і $380,3 \pm 7,55$ кг, тобто вони переважали своїх ровесниць на 37,3 кг. У наступні вікові періоди дана закономірність зберігалася. Більш високими темпами росту живої маси відзначалися тварини першої піддослідної групи (дочки бугая Умаго) і найбільш низькими – третьої (дочки бугая Рошелле). Тварини другої піддослідної групи (дочки бугая Вікхта) займали за показниками живої маси проміжне місце з незначними коливаннями в сторону тієї чи іншої групи. Зокрема, у 21-місячному віці дочки бугая Умаго досягли живої маси $465,3 \pm 12,14$ кг, дочки бугая Вікхта $445,4 \pm 11,17$ кг, а дочки бугая Рошелле – $380,2 \pm 7,53$ кг, або на 38,7 кг (8,31 %) менше у порівнянні з ровесницями першої піддослідної групи. У 24-місячному віці, різниця за живою масою на користь дочок першої піддослідної групи складала відповідно 22,6 кг (5,07 %) і 42,8 кг (9,16 %), а в 27-місячному віці перевага за цим показником на стороні дочок бугая Умаго була рівною 24,5 кг (4,71 %) і 47,4 кг (9,53 %). Жива маса піддослідних тварин у віці 30 місяців, тобто на час першого отелення у групі дочок бугая Умаго складала – $565,0 \pm 17,40$ кг, у дочок бугая Вікхта – $541,9 \pm 16,10$ кг, а в групі дочок бугая Рошелле – $518,0 \pm 15,40$ кг, що на 47,0 кг (8,31 %) менше у порівнянні з ровесницями першої і на 23,1 кг (4,26 %) менше у порівнянні з ровесницями другої піддослідних груп.

Виявлені вікові особливості росту дочок різних генотипів підтверджуються показниками середньодобових приростів живої маси. У всі вікові періоди найвищими середньодобовими приростами відзначалися дочки бугая Умаго, у яких він коливався від $530,0 \pm 13,81$ до $261,0 \pm 14,61$ г, а за весь період вирощування від 18- до 30-місячного віку складав у середньому $417,0 \pm 14,41$ г. В цей же час дочки бугая

Рошелле в усі вікові періоди поступалися аналогам першої і другої піддослідних груп. Їх середньодобовий приріст за період вирощування складав 382,0±14,76 г, що на 35,0 г менше у порівнянні з тваринами першої і на 25,0 г менше у порівнянні з тваринами другої піддослідних груп.

Таблиця 1

Динаміка живої маси і середньодобові прирости у піддослідних тварин

Вік, віковий період (місяці)	Кличка і номер бугая-плідника					
	Умаго 937169727		Вікхт 932375771		Рошелле 936647732	
	$\bar{X} \pm m \bar{x}$	Cv±m _{cv} ,%	$\bar{X} \pm m \bar{x}$	Cv±m _{cv} ,%	$\bar{X} \pm m \bar{x}$	Cv±m _{cv} ,%
Жива маса, кг						
18	417,6±8,99	6,80±1,52	395,3±7,88	6,30±1,40	380,3±7,55	6,07±1,40
21	465,3±12,14	8,25±1,85	445,4±11,17	7,93±1,77	426,6±10,77	7,98±1,78
24	509,9±15,30	9,48±2,12	487,3±14,53	9,43±2,10	467,1±13,63	9,22±2,06
27	544,5±16,29	9,52±2,13	520,0±15,30	9,30±2,08	497,1±14,29	9,09±2,03
30	565,0±17,40	9,73±2,17	541,9±16,10	9,39±2,09	518,0±15,40	9,40±2,10
Середньодобовий приріст, г						
18-21	530±13,81	8,72±1,94	556±14,51	8,24±1,84	514±13,71	8,41±1,88
21-24	495±16,52	9,93±2,22	466±15,71	10,65±2,38	450±17,22	12,08±2,70
24-27	384±12,81	11,90±2,66	363±13,52	11,76±2,62	333±14,81	14,05±3,14
27-30	261±14,61	17,68±3,95	243±14,71	19,12±4,27	232±13,32	18,12±4,05
18-24	512±15,16	9,35±2,05	511±15,11	9,35±2,09	482±15,46	10,14±2,26
24-30	322±13,71	13,46±3,09	303±14,11	14,72±3,29	282±14,06	15,73±3,52
\bar{X}	417±14,41	10,90±2,45	407±14,61	11,35±2,53	382±14,76	12,21±2,73

Для більш повної характеристики особливостей росту живої маси тварин, проявлення норми реакції їх генотипу і генетичного потенціалу, нами вираховано ранги живої маси дочок різних бугаїв, дані про що наводяться в таблиці 2.

Із даних таблиці 2 видно, що найвищий ранг живої маси за весь період росту мали дочки бугая Умаго, який у 18-місячному віці складав 59,6±1,05 %, 21-місяці – 60,5±1,14 %, 24 місяців – 61,9±1,30 %, 27-місяців – 62,2±0,99 %, і в 30 місяців – 62,0±1,12 %. Дещо нижчим рангом живої маси характеризувались дочки бугая Вікхта, який у 18 місяців становив 55,0±1,66 %, а в наступні вище названі періоди росту – 56,8±1,15; 58,2±1,35; 58,1±1,69 і 58,7±1,54 %. Одержана різниця між рангами в різні вікові періоди між дочками бугая Умаго і Вікхта була відповідно достовірною при P>0,95. Найнижчим рангом живої маси відзначалися дочки бугая Рошелле, який дорівнював у 18-місячному віці 51,9±0,99 %, а в наступні періоди росту – 53,7±1,16; 54,7±1,23; 54,9±1,14 і 54,6±1,02 %. Різниця між рангами за весь період росту між дочками Умаго і Рошелле була високодостовірною (P>0,999).

Таблиця 2

Ранги росту живої маси дочок різних бугаїв симентальської породи, %

Вік, місяці	Кличка і номер бугая-плідника					
	Умаго 937169727		Вікхт 932375771		Рошелле 936647732	
	$\bar{X} \pm m \bar{x}$	Cv±m _{cv} ,%	$\bar{X} \pm m \bar{x}$	Cv±m _{cv} ,%	$\bar{X} \pm m \bar{x}$	Cv±m _{cv} ,%
18	59,6±1,08	5,73±1,28	55,0±1,66	9,54±2,13	51,9±0,99	6,03±1,34
21	60,5±1,14	6,00±1,34	56,8±1,15	6,40±1,43	53,3±1,16	6,88±1,54
24	61,9±1,30	6,64±1,48	58,2±1,35	7,33±1,63	54,7±1,23	7,11±1,59
27	62,2±0,99	5,04±1,12	58,1±1,69	9,19±2,05	54,9±1,14	6,59±1,47
30	62,0±1,12	5,68±1,27	58,7±1,54	8,29±1,85	54,6±1,02	5,90±1,32
\bar{X} ранг	61,2±1,12	5,81±1,29	57,4±1,28	7,05±1,57	53,8±1,10	6,48±1,45

Середній ранг росту живої маси становив: по тваринах першої піддослідної групи – $61,2 \pm 1,12\%$), другої – $57,4 \pm 1,28\%$ і третьої – $53,8 \pm 1,10\%$. Одержані середні дані рангів стали основою для прогнозування живої маси починаючи від 18- до 84-місячного віку тобто досягнення кінцевої живої маси дорослих тварин.

Емпіричні і розрахункові (на основі шкали рангів) дані живої маси піддослідних тварин наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

Фактична і прогнозована за ранговою шкалою жива маса дочок різних бугаїв симентальської породи в постембріональний період онтогенезу

Вік, місяці	Кличка і номер бугая-плідника					
	Умаго 937169727		Вікхт 932375771		Рошелле 936647732	
	Фактична жива маса, кг	Прогнозована жива маса згідно 61,2 рангу, кг	Фактична жива маса, кг	Прогнозована жива маса згідно 57,4 рангу, кг	Фактична жива маса, кг	Прогнозована жива маса згідно 53,8 рангу, кг
18	418	425	395	407	380	389
21	465	469	445	449	427	429
24	510	505	487	483	467	462
27	544	535	520	512	497	490
30	565	560	542	536	518	512
36	–	598	–	572	–	548
48	–	642	–	614	–	588
60	–	664	–	635	–	607
72	–	675	–	645	–	617
84	–	680	–	650	–	622

З таблиці 3 видно, що в усіх трьох піддослідних групах фактичні дані живої маси у різні вікові періоди практично співпадають з розрахованими (теоретично передбачуваними за шкалою рангів). Так у дочок бугая Умаго середній ранг живої маси 61,2 відповідав кінцевій масі тварин – 680,0 кг. Різниця фактичних даних живої маси з теоретично передбачуваними в окремі вікові періоди коливалась від -7 до $+9$ кг. У дочок бугая Вікхта при середньодобовому рангу 57,4 – WA (кінцева жива маса тварин) – 650,0 кг – коливалась у межах від -12 до $+8$ кг, а у нащадків бугая Рошелле, у яких середній ранг складав 53,8 відповідатиме WA – 622 кг, а відхилення між емпіричною і розрахунковою живою масою у різні вікові періоди коливались в межах від $-9,0$ до $+7,0$ кг.

Отже, дочки бугая Умаго в дорослому віці при нормальних умовах годівлі та утримання, внаслідок відповідної експресії адитивних генів, повинні досягти живої маси 680 кг, нащадки бугаїв Вікхта – 650 кг, а дочки бугая Рошелле – 622 кг.

Висновки. Вивчення динаміки росту живої маси дочок бугаїв-плідників симентальської породи німецької селекції свідчать про те, що найбільш високим генетичним потенціалом живої маси відзначались нащадки бугая Умаго 937169727, які у 30-місячному віці переважали за даною ознакою дочок бугая-плідника Вікхта 932375771 і Рошелле 9366447732 відповідно на 23,1 кг (4,26 %) і 47,0 кг (8,31 %) з достовірністю $P > 0,95$. Вони характеризувалися в цілому більш високими середньодобовими приростами, рангами росту у всі вікові періоди та прогнозованою живою масою дорослих тварин, яка позитивно вплине на їх молочну продуктивність.

Таким чином спосіб прогнозування росту живої маси тварин за шкалою рангів, ще раз підтверджує його надійність і точність у визначенні та реалізації його генетичного потенціалу на весь період онтогенезу.

Це доцільно враховувати в селекційно-племінній роботі при створенні в зоні Прикарпаття Львівської області нового типу симентальської худоби.

Література

1. Адаптаційні властивості імпортової худоби досліджено на тваринах симентальської породи німецької селекції / Петренко І., Єфіменко С., Шарапа Г. та ін. // Тваринництво України. – Київ, 2009. – № 9 – С. 15–16.
2. Вінничук Д. Т. Шляхи створення високопродуктивного молочного стада / Д. Т. Вінничук, П. М. Мережко– К.: Урожай, 1983. – 152 с.
3. Колесник Н. Н. Закономерности роста и показатели конечных размеров тела животных / Н. Н. Колесник. – Вкн: Вопросы генетики и селекции животных. К: Наук. Думка, 1974. – С. 172–184.
4. Колесник Н. Н. Генетика живой массы скота / Н. Н. Колесник – Изд. «Урожай» – К., 1985 – 182 с.
5. Оцінка телиці симентальської породи різної селекції за живою масою і екстер'єром/ Котенджи Г.П., Свердліков О.В., Левченко І.В.// Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Тваринництво». – Суми, 2009. – Вип 10 (15) – С. 64–66.
6. Оцінка молочної продуктивності корів різних генотипів симентальської породи і динаміка становлення їх будови тіла / Т. Я. Бобрушко, В. М. Братюк, Л. К. Куліш, М.П. Москалик // Передгірне та гірське землеробство і тваринництво: Міжвідомчий тематичний науковий збірник / Інститут землеробства і тваринництва західного регіону УААН. – Львів – Оброшино, 2007. – Вип. 494,2. – С.182–188.
7. Плохинский Н. А. Руководство по биометрии для зоотехников / Н. А. Плохинский. – М.: Колос, 1969. – 256 с.

Стаття надійшла до редакції 4.09.2015

УДК 636.2.636.084.52

Семчук І. Я., к. с.-г. н. (E-mail: Semchuk.iryana@gmail.com) ©

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, м. Львів, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ НОРМОВАНОЇ ГОДІВЛІ РЕМОНТНИХ ТЕЛИЦЬ

Матеріали статті відображають стан наукових досліджень на ремонтних теличках української чорно-рябої молочної породи. Дослідження спрямовані на проведення нормованої годівлі телиць та нетелів у період від відлучення і до досягнення ними 24-місячного віку, як одним із найважливіших аспектів виробництва. Годувати тварин потрібно таким чином, щоб у 13–15-місячному віці вони були готові до парування і осіменіння та достатньо великими, щоб приблизно у дворічному віці отелилися без ускладнень. Годівля і догляд за телицями належать до найважливіших щоденних операцій на молочнотоварній фермі і тому хронічне нехтування цими групами – справжня проблема в багатьох господарствах. Якщо годівля ремонтного молодняку організована неправильно, тварини погано ростуть і не досягають бажаної для осіменіння ваги в 13-15 місяців. Як результат, перше отелення відбувається набагато пізніше 24 місяців, вони виробляють значно менше молока за своє продуктивне життя у порівнянні із тваринами, які отримували потрібну кількість кормів і добре розвивалися.

Ключові слова: ремонтні телиці, ріст і розвиток, природи маси, соєвий концентрат Інтермікс КМ стандарт.